

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

Τίτλος Μαθήματος: ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ

Ενότητα 2η: Ιστορική αναδρομή στην γένεση της ερμηνευτικής

Όνομα Καθηγητή: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΚΑΛΕΡΗ

Τμήμα: ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά **ΠΠ**
μαθήματα

1. Σκοποί Ενότητας

Σκοπός της *ιστορικής επισκόπησης* είναι να γίνει κατανοητή η εμβέλεια της διαδικασίας του «κατανοείν» και της ερμηνείας και να φανεί πώς το βάθος αυτής της διαδικασίας και η ανθρωπολογική της σημασία αποκαλύφθηκαν σιγά-σιγά μέσα από συνεχείς εμβαθύνσεις και από τις συνακόλουθες διευρύνσεις των πεδίων εφαρμογής μιας έννοιας που αρχικά εννοείτο μόνο ως στενά μεθοδολογική.

2. Περιεχόμενα ενότητας

Ιστορική αναδρομή στην γέννηση της ερμηνευτικής:

- Αρχαιολογία της ιδέας του ερμηνεύειν και ετυμολογία του όρου «ερμηνεία»
- Ιστορικά παραδείγματα ερμηνευτικής ως τέχνης διαμεσολάβησης για την κατανόηση νοημάτων
- Σταδιακή ωρίμανση της μεθοδολογικής συνείδησης στην ερμηνευτική και του προβληματισμός γύρω από τους κανόνες και την εκλέπτυνση των τεχνικών ερμηνείας ως τα πρόθυρα του 19^{ου} αιώνα.

3. Κυρίως Κείμενο

Ετυμολογία του όρου «ερμηνεία» από το όνομα του **Ερμή:**

διαμεσολάβηση απρόσιτων/δυσπρόσιτων νοημάτων – διαύγαση σκοτεινών/ακατανόητων σημείων ή χωρίων κειμένων – κατανόηση ιστορικά παρωχημένων γραπτών μνημείων

[Ο Ερμής ως αγγελιαφόρος των θεών εξασφάλιζε την επικοινωνία μεταξύ θεών και ανθρώπων. Διαμεσολαβούσε, ερμήνευε, τις βουλές των θεών, που ήσαν απρόσιτες στους ανθρώπους, ώστε να τους γίνουν κατανοητές.]

Ιστορική προέλευση της ερμηνευτικής ως τεχνικής προσδιορισμού του νοήματος κειμένων, που δεν είναι άμεσα κατανοητά. Το ζήτημα της θέσπισης κανόνων για την «σωστή» ερμηνεία των κειμένων ως αφετηρία για την ανάπτυξη μιας μεθοδολογίας σχετικής με τα εκάστοτε είδη κειμένων.

Ερμηνευτικές από την αρχαιότητα έως τον 18^ο αιώνα

I. Δυό παραδόσεις στην κλασική αρχαιότητα:

α) ελληνική ερμηνευτική κυρίως για τα έπη του Ομήρου και την κοσμολογική ποίηση του Ησιόδου

β) ιουδαϊκή ερμηνευτική: ερμηνεία της Παλαιάς Διαθήκης – αλληγορική ερμηνεία των κειμένων με στόχο την νοηματική συνοχή του corpus.

II. Αλεξανδρινοί χρόνοι: σύνδεση των δύο αυτών παραδόσεων, μεγάλο ερμηνευτικό/φιλολογικό έργο – Σχολή Αλεξανδρείας (ιστορική-γραμματική ερμηνεία), Σχολή Περγάμου (αλληγορική ερμηνεία),

III. Υστερη αρχαιότητα και μεσαίωνας: χριστιανική (πατερική) ερμηνευτική (Ωριγένης – Αυγουστίνος). Ανάγκη διαμεσολάβησης μεταξύ του κόσμου της Παλαιάς και της καινής Διαθήκης:

ερμηνεία της Καινής Διαθήκης και θεολογική συνοχή της με την Παλαιά – ζητήματα ορθής ερμηνείας των γραφών έναντι 'αιρετικών' προσεγγίσεων → Δογματική ως πλαίσιο για την ορθή ερμηνεία των ιερών κειμένων

IV. Αναγέννηση

Νέα προσέγγιση των κλασικών κειμένων – διαμεσολάβηση εποχών και πολιτισμών

V. Νεώτεροι χρόνοι

α) Θεολογική ερμηνευτική: ->περαιτέρω ανάπτυξη της ερμηνευτικής μεθοδολογίας από το κίνημα του Προτεσταντισμού (προκύπτει από την αρχή της προτεραιότητας των ίδιων των κειμένων ως επαρκούς βάσης για την ερμηνεία τους έναντι του δογματικού πλαισίου ως αφετηρίας στην μέχρι τότε ερμηνευτική: «sola scriptura»): Λούθηρος – Μελάγχθων – Matthias Flacius Illyricus, De ratione cognoscendi sacras litteras (1567):

β) Ερμηνευτική του Δικαίου τουλάχιστον από τον 12^ο αιώνα. Το ζήτημα της σωστής ερμηνείας της κείμενης νομοθεσίας κατά την εφαρμογή των νόμων σε συγκεκριμένες περιπτώσεις – σχολιασμός των νομικών κειμένων με στόχο τον προσδιορισμό της σκοποθεσίας και της συνοχής τους.

γ) Ειδικές ερμηνευτικές («clavis» = «κλειδες», δηλ. κλειδιά) και οι πρώτες «γενικές ερμηνευτικές» κατά την εποχή του ορθολογισμού – Johann Martin Chladenius «Einleitung zur richtigen Auslegung vernuenftiger Reden und Schriften» (=Εισαγωγή στην ορθή εξήγηση λογικών ομιλιών και γραφών), Georg Friedrich Meier "Versuch einer allgemeinen Auslegungskunst" (=Δοκιμή μιας γενικής τέχνης της εξήγησης) -1757.

Σχόλιο για την ορολογία: Ο όρος «εξήγηση» εννοεί εδώ την «εξήγηση νοήματος» και όχι βέβαια την «αιτιοκρατική εξήγηση από νόμους» με την έννοια δηλ. που χρησιμοποιείται ο όρος σήμερα στην φιλοσοφία των φυσικών επιστημών. Στην ερμηνευτική ο όρος «εξήγηση» παραπέμπει στην ιδέα ότι το νόημα από-καλύπτεται (βγαίνει μέσα από το γραπτό κείμενο). Ως όρος της ερμηνευτικής εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στην θεολογία ως ειδικός κλάδος της «εξηγητική».

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Αικατερίνη Καλέρη, 2015. Αικατερίνη Καλέρη. «Ερμηνευτική-Φαινομενολογία. Ιστορική αναδρομή στην γένεση της ερμηνευτικής ». Έκδοση: 1. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PHIL1817>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

